

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1943 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om bestri-
dande av änkan Signe Hanna Viktoria Jernbom till-
kommande livränta.*

I en den 29 januari 1943 dagtecknad proposition nr 19, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åbe-ropande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvars-ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att den Signe Hanna Viktoria Jernbom jämlikt krigshovrättens utslag den 30 januari 1942 tillkommande årliga livräntan, uppgående till — efter avdrag av det livräntebelopp, hon i anledning av sin mans död uppbär från riksförsäkringsanstalten — 360 kronor för år, må från och med budgetåret 1943/44 bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. med iakttagande att å ersättningsbeloppet icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionstagare.

Värnpliktige vid Värmlands regemente nr 129 37/1922 M. M. Johansson Ax framförde den 10 augusti 1940 i tjänsten en kronan tillhörig lastbil å allmänna landsvägen Årjäng—Töcksfors. Han körde därvid av vägen och ned i diket, med påföljd, bland annat, att värnpliktige nr 344 20/1920 A. J. B. Jernbom, som medföljde som passagerare, kom under bilen och dödades.

Fältkrigsrätten vid Värmlands regemente, varest Ax ställdes under åtal, har genom utslag den 8 mars 1941 dömt Ax för synnerligen grovt vållande till Jernboms död genom ovarsamt framförande av motorfordon, för underlåtenhet att vid färden medföra körkort, för försummelse av tjänsteplikt samt för förande av motorfordon i av starka drycker så påverkat tillstånd, att Ax kunnat antagas icke ha ägt nödigt herravälde över sina handlingar, och därunder ådagalagd grov vårdslöshet, att undergå fängelse i fyra månader samt vidare förpliktat honom att utgiva bland annat till Jernboms änka Signe Hanna Viktoria Jernbom, Baskarp, livränta med 900 kronor om året eller 75 kronor i månaden från den 10 augusti 1940, så länge hon levde ogift, jämte fem procent ränta å förfallna belopp från den 15 oktober 1940 tills betalning skedde. Ax skulle dock äga rätt att vid likviderna till änkan Jernbom avräkna vad änkan och makarnas minderåriga dotter Elsie Astrid Viktoria för motsvarande period uppburit från riksförsäkringsanstalten. Anstalten har genom beslut den 7 januari 1941 tillerkänt änkan en årlig liv-

ränta å 540 kronor eller 45 kronor i månaden att utgå från och med den 11 augusti 1940, så länge hon levde ogift, samt makarnas ovannämnda dotter, född den 5 september 1925, en årlig livränta å 360 kronor eller 30 kronor i månaden att likaledes utgå från och med den 11 augusti 1940, till dess dottern uppnått 16 års ålder.

Krigshovrätten har genom lagakraftvunnet utslag den 30 januari 1942 funnit yrkandet om ansvar å Ax för det han fört bilen oaktat han var så påverkad av starka drycker, att han kunde antagas ha saknat nödigt herravälde över sina handlingar, ha framställts vid fältskyssrätten vid rättegångstillfälle, då Ax icke var personligen närvarande, samt att yrkandet förty icke bort upptagas till prövning. På grund härav och då Ax vid förandet av bilen överskridit medgiven hastighet samt därvid ådagalagt grov vårdslöshet, varigenom han vållat dikeskörningen och Axel Jernboms död, samt Ax tillika underlåtit att medföra körkort och gjort sig skyldig till försummelse i fullgörande av tjänsteplikt, prövade krigshovrätten, med undanröjande av fältskyssrättens utslag beträffande åtal för rattfylleri, rättvist döma Ax till fängelse i två månader. Vad angår målet i övrigt fann krigshovrätten ej skäl göra annan ändring i fältskyssrättens utslag än att, enär änkan Jernbom ej vore skyldig att å den henne tilldömda livräntan vidkännas avdrag för den livränta som av riksförsäkringsanstalten tillerkänts dottern, fältskyssrättens därom meddelade förordnande undanröjdes.

På grund av krigshovrättens utslag skall alltså till änkan Jernbom — utöver från riksförsäkringsanstalten utgående livränta 45 kronor i månaden — utbetalas livränta med 30 kronor i månaden.

Under erinran om vad sålunda förekommit anförde *arméförvaltningens tyg- och civila departement* i skrivelse den 2 juni 1942 bland annat följande:

Kronan såsom ägare till lastautomobilen torde på grund av bestämmelserna i 2 § lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik icke kunna undgå att utgiva ersättning för ifrågavarande skada. Enär Ax gjort sig skyldig till grov vårdslöshet vid olyckstillfället, ägde emellertid kronan jämlikt förordningen den 22 juni 1939 (nr 286) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten, regressrätt mot honom beträffande belopp som utgivits eller kunde komma att utgivas i anledning av skadan. Jämlikt föreskrifterna i Kungl. Maj:ts brev den 4 juli 1941 och den 9 januari 1942 angående reglering av skador i följd av trafik med lantförsvarets motorfordon borde frågan om utbetalande av änkan Jernbom — utöver henne enligt riksförsäkringsanstaltens beslut tillerkänd livränta — tillkommande livräntebelopp underställas Kungl. Maj:ts prövning. På grund härav hemställde departementen att Kungl. Maj:t måtte ställa erforderligt belopp till förfogande för utbetalande till änkan Jernbom av henne sålunda tillkommande livräntebelopp med 30 kronor i månaden, räknat från och med den 11 augusti 1940, och intill dess, efter beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, änkan kunde komma att tillerkännas ifrågavarande fyllnad i livräntebeloppet, jämte ränta i enlighet med fältskyssrättens utslag.

Härjämte hemställde tyg- och civila departementen, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga proposition om erforderlig livränta till änkan Jernbom under hennes återstående livstid, så länge hon levde ogift.

Genom brev den 10 juli 1942 medgav Kungl. Maj:t, att till änkan Jernbom finge, räknat från och med den 11 augusti 1940, så länge hon levde ogift, tills vidare till och med den 30 juni 1943 från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter utbetalas livränta med 30 kronor i efterskott för månad jämte ränta i enlighet med krigsrättens utslag. Härjämte förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles meddela beslut rörande livränta till änkan Jernbom för tid därefter.

Föredragande departementschefen har anfört:

I likhet med tyg- och civila departementen finner jag, att kronan såsom ägare till automobilen icke kan undgå att till änkan Jernbom utgiva ersättning på grund av ifrågavarande skada. Av riksdagen torde böra utverkas medgivande att ersättningen må gäldas av anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. På sätt tidigare i likartade fall ägt rum bör föreskrift meddelas därom, att å ersättningsbelopp icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare. Såsom tyg- och civila departementen påpekat, äger kronan regressrätt mot Ax beträffande belopp, som utgivits eller kunna komma att utgivas i anledning av skadan.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Stockholm den 23 februari 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 4.